

ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ РАСКИДА УГОВОРА

Раскид уговора ствара обавезу уговорне стране да другој уговорној страни врати новчани износ који је примила по основу уговора који је раскинут, и то у року који су странке уговором одредиле за враћање примљеног у случају раскида уговора, те од истека тако уговореног рока дугује и законске затезне камате.

Из образложења:

„Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, на коме је заснована побијана пресуда, парничне странке су биле у пословном односу по основу Уговора од 29.12.2011. године и Анекса 1. тог Уговора закљученог дана 20.03.2012. године. Уговорена је заједничка производња четири инсектицида. Обавеза туженог је да обезбеди дозволе за промет инсектицида, да изврши увоз и производњу целокупне количине инсектицида, да обезбеди техничку подршку за производњу и гарантује ексклузивитет тужиоцу у производњи. Анексом су уговорили рок за прибављање дозволе за промет и производњу инсектицида и друге техничке подршке, односно за стварање правних и техничких предуслова за моментални почетак производње уговорених препарат – инсектицида, који се одређује на страни туженог и то 120 дана од закључења Анекса. Анексом су одредили и рок за повраћај новчаних средстава са законском каматом, на 31.01.2013. године, у случају нереализације добијања решења о издавању сталне дозволе за стављање у промет готовог препарата и реализације производње средстава за заштиту биља која су предмет основног уговора. Анексом је наведено да су рокови утврђени анексом фиксни и да њихово непоштовање представља разлог за раскид уговора. Првостепени суд закључује да је рок од 120 дана од потписивања Анекса 1, за прибављање дозвола за производњу, битан састојак уговора у смислу члана 125. став 1. Закона о облигационим односима и да је последица неизвршења обавезе у том року раскид уговор по самом закону и повраћај датог на име испуњења обавезе из уговора. Првостепени суд је утврдио да тужени није испунио преузету обавезу на прибављање неопходних дозвола за промет и производњу уговорених препарата у року од 120 дана, те из тог разлога уговор сматра раскинутим. Зато је пресудом утврђено да су предметни уговор и анекс раскинути. Како је тужилац на име испуњења уговорних обавеза туженом уплатио износ од 9.000.000,00 динара, исплатама у три наврата, обавезан је тужени да исте износе врти тужиоцу са законском затезном каматом од дана када је исплату примио.

Врховни касациони суд налази да је другостепени суд правилно применио материјално право, садржано у одредби члана 125. Закона о облигационим односима када је према одредбама Анекса 1 уговора о заједничкој производњи закључио да рок који је предвиђен за прибављање дозволе за промет и производњу уговорених инсектицида, односно за стварање правних и техничких предуслова за почетак производње од стране туженог, јесте битан елеменат уговора. Да је то тако, произилази из одредаба Анекса којим се одређује да је утврђени рок фиксан, што значи да се не може мењати, и да његово непоштовање представља разлог за раскид уговора, па су зато одређене и последице раскида, на начин да је одређен рок за повраћај новчаних средстава на 31.01.2013. године, управо за случај нереализације обавезе туженог у тако одређеном року. Како је уговорени рок, као битан елеменат уговора, 120 дана од дана закључења Анекса 1 од 20.03.2012. године, то је јасан закључак нижестепених судова да је уговор раскинут по сили закона протеклом уговореног рока, по одредби члана 125. став 1. Закона о облигационим односима.

Декларисан раскид уговора је узроковао одлуку о обавези туженог да тужиоцу врати новчани износ који је примио од тужиоца по основу уговора који је раскинут. Међутим, према наводима тужиоца изнетим у току поступка, и с обзиром на утврђено чињенично стање, одлука није у потпуности правилна, односно заснована на правилној примени одредбе члана 132. Закона о облигационим односима. Према изричитим наводима тужиоца из поднеска од 20.06.2017. године, тужени је тужиоцу вратио део уплаћених средстава, те је по том основу преостало тужиочево потраживање од 6.640.380,80 динара, па је за разлику до 9.000.000,00 динара са затезним каматама и тужилац и смањio тужбени захтев, што према одредби члана 200. став 4. Закона о парничном поступку представља делимично повлачење тужбе. Међутим, како ревидент на те околности указује поводом погрешне примене материјалног права о основаности тужбеног захтева у наведеном делу, то ревизијски суд прихвата такве наводе за основане, преиначује нижестепене пресуде у наведеном делу и одбија тужбени захтев преко износа од 6.640.380,80 динара са законским затезним каматама од 01.02.2013. године до исплате, по одредби члана 416. став 1. Закона о парничном поступку. Применом члана 132. став 2. Закона о облигационим односима, тужилац има право да му тужени врати оно што је дао у испуњењу уговора који је раскинут, што је износ од 6.640.380,80 динара с обзиром да је према наводима тужиоца део примљеног износа тужени вратио. Парничне странке су уговором одредиле туженом рок за враћање примљеног у случају раскида уговора, на 31.01.2013. године. Према томе, тужени је у доцњи са враћањем преосталог износа почев од 01.02.2013. године, од кад тужиоцу на износ главнице дугује и законске затезне камате, по одредби члана 277. став 1. у вези члана 324. став 1. Закона о облигационим односима.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прев 136/ од 20.5.2021. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 7.12.2021. године)